

Mark- och miljödomstolen
Nacka tingsrätt
Avdelning 3

Yttrande till Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen i mål nr P 200-24

Bengt Freij m.fl. ./.. Stockholms kommun m.fl. angående detaljplan för fastigheterna Jutesprånget 7, 8 och 9 i stadsdelen Älvsjö i Stockholms kommun

Efter medgivet anstånd och med stöd av stadsbyggnadsnämndens beslut får Stockholms kommun, nedan kommunen, anföra följande.

Inställning

Kommunen bestrider överklagandena och yrkar i första hand att mark- och miljödomstolen ska avvisa överklagandet från Naturskyddsföreningen, och avslå överklagandena i övrigt.

I andra hand yrkar kommunen att mark- och miljödomstolen ska avslå samtliga överklaganden.

Inledande anmärkningar

Kommunen konstaterar att klagandena delvis har gjort samma invändningar under planarbetet. Kommunen har beaktat och prövat dessa invändningar under arbetet med detaljplanen. Kommunen hänvisar därför till och åberopar planhandlingarna samt övriga handlingar och utredningar i planärendet.

Länsstyrelsen har den 21 december 2023 beslutat att inte pröva kommunens beslut att anta detaljplanen enligt 11 kap. 10 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Beslutet innebär bl.a. att länsstyrelsen bedömt att bebyggelsen inte blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Rättsliga utgångspunkter

Detaljplanen är upprättad enligt PBL. Planarbetet påbörjades genom stadsbyggnadsnämndens beslut den 19 oktober 2017 att godkänna start-PM. Detaljplanen har upprättats med standardförfarande.

Den myndighet som prövar ett överklagande av ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan ska endast pröva om det

StadsbyggnadskontoretFleminggatan 4
Box 8314
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 27 300
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se
stockholm.se

överklagade beslutet strider mot någon rättsregel på det sätt som klaganden har angett eller som framgår av omständigheterna, enligt 13 kap. 17 § PBL.

Domstolens överprövning innebär i första hand en kontroll av att kommunens beslut ryms inom det handlingsutrymme som kommunen har enligt bestämmelserna i PBL och de krav som ställs på beslutsunderlag och beredningsförfarande. Om kommunens beslut ryms inom detta handlingsutrymme kommer de avvägningar som en kommun har gjort mellan olika samhällsintressen inte att bli föremål för överprövning (se t.ex. prop. 2009/10:215 s. 88 samt MÖD 2014:12 och MÖD 2017:15).

Detaljplanens syfte och förhållande till översiktsplanen

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra för cirka 60 bostäder, två lokaler för centrumändamål i bottenvåningen samt en torgyta vid korsningen Sjättenovembervägen/Johan Skyttes Väg i Älvsjö. Bebyggelsen ska ges en omsorgsfull gestaltning som anknyter till områdets byggnadstradition och gröna kvaliteter.

Genom innehåll, placering och skala ska den nya bebyggelsen bidra till att utveckla Johan Skyttes Väg som stadsgata av lokal karaktär i enlighet med översiktsplanen. I översiktsplanen beskrivs Johan Skyttes Väg som en lokalgata som, i syfte att skapa ökad blandning och levande stadsrum, successivt bör utvecklas genom tillskott av ny, blandad stadsbebyggelse. Planförslaget överensstämmer med gällande översiktsplan.

Klagorätt för Naturskyddsföreningen

Enligt 13 kap. 12 § p. 1 PBL får en sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken överklaga ett beslut att anta en detaljplan vars genomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan på grund av att planområdet får tas i anspråk på ett sådant sätt som anges i 4 kap. 34 § andra stycket PBL.

Kommunen har bedömt att den aktuella detaljplanen inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan¹. Det saknas skäl att ifrågasätta denna bedömning. Mot denna bakgrund saknas rätt för Naturskyddsföreningen att överklaga beslutet att anta detaljplanen, och föreningens överklagande ska avvisas.

¹ Närmre motivering till kommunens bedömning finns i planbeskrivningen på s. 35 f.

Yttrande med anledning av mark- och miljödomstolens föreläggande

För det fall mark- och miljödomstolen finner att Naturskyddsföreningens överklagande inte ska avvisas vill kommunen framföra följande med anledning av domstolens föreläggande.

Kommunens hantering efter länsstyrelsens upphävande

Mark- och miljödomstolen har förelagt kommunen att särskilt yttra sig över vad Naturskyddsföreningen har anfört rörande sättet att ställa ut planförslaget för granskning efter att länsstyrelsen upphävt planen.

Den aktuella detaljplanen antogs initialt den 25 maj 2023.

Länsstyrelsen beslutade att prövning skulle ske av antagandebeslutet, och beslutade därefter den 25 september 2023 att upphäva den antagna detaljplanen. Länsstyrelsen bedömde att planförslaget inte säkerställde markens lämplighet för planerad bebyggelse med hänsyn till människors hälsa. Detta eftersom kommunen inte reglerat bostadsutformningen med avseende på buller på plankartan.

Efter länsstyrelsens beslut att upphäva detaljplanen gjordes tillägg på plankartan och planförslaget ställdes ut för ny granskning. Inför den nya granskningen gjordes inga förändringar i planförslaget utöver tillägg av en ny bullerbestämmelse och mindre ändringar i planhandlingarna av redaktionell karaktär. Förfarandet, samt de revideringar som gjordes, beskrevs tydligt för nämnden inför nämndens beslut om nytt antagande. Stadsbyggnadsnämnden beslutade den 14 december 2023 att på nytt anta detaljplanen. Nämnden hade härvid inte några synpunkter på förfarandet inför det andra antagandet.

Av 5 kap. 6 § PBL framgår att innan kommunen antar en detaljplan ska kommunen ha tagit fram ett planförslag, samrått om förslaget och låtit det granskas enligt vissa närmare angivna bestämmelser i 5 kap. PBL. Beträffande granskning anges i 5 kap. 18 § PBL att kommunen, när samrådet är klart, i en underrättelse ska informera om sitt planförslag och låta det granskas under en viss tid (granskningstid). Något krav på att det ska fattas ett formellt beslut om granskning finns dock inte.² Följaktligen anges det inte heller något om detta i Delegationsordningen för stadsbyggnadsnämnden, eftersom det inte finns något beslut om granskning att delegera.

² Det kan noteras att det enda beslutssteg under planprocessen som är reglerat i PBL är själva antagandet av planen, se 5 kap. 27 § PBL.

Något formellt fel i hanteringen av granskningen efter att länsstyrelsen upphävt planen har således inte förelegat. Inte heller i övrigt har det förekommit några formella fel i planprocessen som medför skäl att upphäva antagandebeslutet.

Planförslagets byggrätter i relation till Älvsjö-Mälartunnelns sträckning

Mark- och miljödomstolen har vidare förelagt kommunen att yttra sig över planförslagets byggrätter i relation till den s.k. Älvsjö-Mälartunnelns sträckning inom planområdet, och då särskilt kring valet av reglerat schaktdjup.

Detaljplanen innehåller en planbestämmelse om lägsta schaktningsnivå om +15,0 meter över nollplanet. Plankartan är upprättad med höjdsystemet RH2000. Valet av schaktdjup har skett i samråd med Stockholm vatten och avfall (SVOA). SVOA angav i sitt samrådsyttrande att schaktdjupsbestämmelsen +15 i RH2000 måste följas. Eftersom SVOA är huvudman för tunneln såg kommunen inte anledning att betvivla uppgifterna om schaktdjup.

Med anledning av domstolens föreläggande har kommunen tagit förnyad kontakt med SVOA. Under dessa kontakter har framkommit att SVOA har angett ett schaktdjup som förmodligen baserats på höjden i RH00³, som den tidigare detaljplanen reglerade. SVOA har dock framhållit att de inte ser några problem med att skyddszonen för tunneln i detta fall är något mindre än i deras anvisningar. SVOA har därtill uppgivit att de har allmänna bestämmelser som ska följas vid markarbeten intill bergbelagda tunnlar. Dessa innehåller bl.a. krav på besiktning och förstärkningsåtgärder, samt att anläggningsägaren SVOA ska kontaktas vid markarbeten intill deras tunnlar. Bestämmelserna säkrar att ledningen inte tar skada, och åtgärderna följs upp under bygglovsprocessen.

Beträffande vad Naturskyddsföreningen anfört om att tunneln saknar användningsbestämmelse vill kommunen framhålla följande. Syftet med regleringen av schaktdjup med planbestämmelse är att säkerställa att inga grävarbeten skadar ledningen. Bedömningen är att det inte är nödvändigt med en användningsbestämmelse utöver denna bestämmelse. Som huvudregel reglerar kommunen inte tunnlar med användningsbestämmelser, utom i särskilda fall som

³ Upplysningsvis kan nämnas att den genomsnittliga skillnaden mellan RH00 och RH2000 i Stockholms stad är 0,525 m.

för tunnelbanan. Egenskapsbestämmelsen u⁴ är inte heller nödvändig eftersom underhåll av ledningen sker via tunneln och inte genom schaktning uppifrån – till skillnad från övriga ledningar inom planområdet.

Mot bakgrund av ovanstående bedöms regleringen på plankartan för att säkerställa Älvsjö-Mälartunneln vara tillräcklig och utformad med skälig hänsyn till befintliga förhållanden som kan inverka på planens genomförande. Det saknas därför skäl att upphäva planen på denna grund.

Planförfarande och antagande

Slutligen har mark- och miljödomstolen förelagt kommunen att förtydliga vilket planförfarande som har tillämpats på planförslaget och varför, med särskilt fokus på planförslagets påverkan på allmänintressen.

Planärendet har hanterats med standardförfarande, vilket är huvudregeln vid val av planförfarande (se prop. 2013/14:126 s. 73-74). Kriterierna för när utökat förfarande ska tillämpas anges i 5 kap. 7 § PBL. Av bestämmelsen framgår att utökat förfarande ska tillämpas för planförslag som inte är förenliga med översiktsplanen eller länsstyrelsens granskningsyttrande över denna, som är av betydande intresse för allmänheten eller i övrigt av större betydelse, eller som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Med uttrycket “betydande intresse för allmänheten” avses planförslag som kan antas angå en större krets människor som inte redan kommer att underrättas om planförslaget i egenskap av sakägare eller boende i eller i anslutning till planområdet. Det kan t.ex. gälla områden som används av allmänheten för rekreation, vissa betydelsefulla kulturmiljöer och ärenden där strandskydd ifrågasätts (a. prop. s. 293).

Kommunen bedömer, som ovan framgått, att detaljplanen har stöd i översiktsplanen.

Kommunen bedömer vidare att den byggnation som detaljplanen tillåter får betydelse i huvudsak för de som bor i närområdet. Planområdet ligger inom Älvsjö villastad, ett område som är utpekad som en kulturhistoriskt värdefull miljö i Stadsmuseets klassificeringskarta. Planområdet ligger i en begränsad del av villastaden som är strategiskt placerad intill Älvsjö centrum, som är ett stort framtida stadsutvecklingsområde med utbyggd

⁴ Egenskapsbestämmelsen u anger att marken ska vara tillgänglig för allmännyttiga underjordiska ledningar.

kollektivtrafik. Konsekvenserna för Älvsjö villastad har studerats i en kulturmiljöanalys, och planförslaget har utvärderats i en kulturhistorisk konsekvensanalys. Bedömningen är att påverkan sker i en begränsad del av den kulturhistoriskt värdefulla miljön och att största delen av Älvsjö villastads karaktärsdrag och kulturmiljövärden bevaras. De delar som tydligast representerar Älvsjö Villastads kärnvärden bedöms därmed inte påverkas negativt av den föreslagna stadsutvecklingen. Sammantaget bedöms förslaget inte ha någon negativ inverkan på den kulturhistoriskt värdefulla miljön. Planförslaget får därför inte en sådan påverkan på en betydelsefull kulturmiljö att utökad förfarande borde ha använts.

Med uttrycket ”av stor betydelse” avses vidare sådana planer som omfattar större områden, planer som reglerar många motstridiga intressen, särskilt känsliga miljöer eller som är av principiellt intresse. Även sådana planer som medför större ekonomiska eller andra åtaganden för kommunen bör hänföras till kategorin av stor betydelse. Likaså bör planer som kan komma att medföra allvarliga risker i förhållande till människors hälsa och säkerhet hänföras till denna kategori. Planer som omfattar eller berör s.k. sevesoverksamheter bör alltid anses vara av stor betydelse, men även planer som innefattar mindre allvarliga risker kan ofta anses tillhöra denna kategori. Vid bedömningen av om planen är av stor betydelse bör i första hand beaktas om planen kan antas vara av stor betydelse för andra än berörda sakägare, t.ex. bostadsrättshavare och hyresgäster, inom eller i närheten av planområdet. Den omständigheten att planförslaget kan ha stor betydelse för en enskild sakägare innebär inte nödvändigtvis att planförslaget har stor betydelse från allmän synpunkt på så sätt som avses i paragrafen (a. prop. s. 294). Mot bakgrund av uttalandena i förarbetena kan den aktuella planen inte anses vara av stor betydelse på ett sådant sätt att utökad förfarande borde ha använts.

Kommunen har vidare, som ovan nämnt, bedömt att planförslaget inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Samtantaget har det varit korrekt av kommunen att handlägga den aktuella detaljplanen med standardförfarande.

Avslutningsvis

Utöver vad som ovan anförts hänvisar kommunen, som nämnt, till planhandlingar samt övriga handlingar och utredningar i planärendet. Sammanfattningsvis bedömer kommunen att detaljplanen bygger på en lämplig avvägning mellan det allmänna intresset att möjliggöra bostäder i ett attraktivt och kollektivtrafikhärläge och de intressen som anförts mot

detaljplanen. Detaljplanen har handlagts på ett formellt riktigt sätt och kommunen har inte överskridit sitt handlingsutrymme enligt PBL vid antagandet av detaljplanen. Överklagandena ska därför avslås.

SLUT